

Päijät-Hämeen työllisyyden edistämishjelma 2025–2030

- Päijät-Häme – parempaa työtä ja elämää

Sisällys

Johdanto	3
1. Työllisyyden toimintaympäristö Päijät-Hämeessä	4
1.1. Työllisyyden toimintaympäristö.....	5
1.2. Työllisyyden edistämisen edellytykset.....	5
2. Kärkitavoitteet ja toiminnan painopisteet.....	6
2.1. Yrityksille pito- ja vetovoimainen Päijät-Häme	7
2.2. Osuvaa osaamista oppilaitosten ja yritysten yhteistyöllä.....	8
2.3. Työllisyysaste korkealle vahvistamalla hyvinvointia	10
3. Ohjelman seuranta	12
4. Lopuksi.....	12

Johdanto

Kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta siirtyville työvoimapalveluille on Päijät-Hämeessä asetettu korkeat tavoitteet. Uudistuksen odotetaan tehostavan työllisyyden edistämistä ja mahdollistavan uusien toimintatapojen käyttöön ottamista työvoimapalveluissa ja siten parantavan yritysten työvoiman saantia ja työttömien pääsyä työmarkkinoille. Työllisyyden edistämisen onnistumisessa on työvoimapalveluilla kuitenkin rajallinen rooli. Työllisyys paranee vain uusien työpaikkojen syntymisen ja alueen elinvoimaisuuden vahvistumisen kautta. Ilman eri tasoilla tapahtuvaa yhteistyön vahvistamista ja toimintatapojen uudistamista eivät odotukset toteudu. Tämä tavoite sisältyy Päijät-Hämeen kuntien syksyllä 2023 solmimaan aiesopimukseen työvoimaviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Aiesopimus sisältää kirjauksen Työllisyyden edistämishjelmasta. Kuntien solmimaan aiesopimuksen mukaan Työllisyyden edistämishjelmassa on tähdättävä seuraavien tavoitteiden edistämiseen yliaiheellisesti:

- työtä hakevien työllistymismahdollisuuksien parantaminen
- maakunnan työvoimaviranomaisten toiminnan kehittäminen
- osaavan työvoiman saatavuus ml. osaajien maahanmuuton edistäminen
- valtion ja työvoimaviranomaisten välisen yhteistyön toteuttaminen
- työvoimapalvelujen tiedonhallinnan ja digitalisaation kehittäminen
- uuden yritystoiminnan syntymisen ja yritysten toimintaedellytyksien kehittäminen
- muiden työllisyyden edistämiseksi tarpeellisten tavoitteiden edistäminen

Aiesopimuksen mukaan työllisyyden edistämishjelman tarkoituksena on toimia alueen eri toimijoiden yhteisenä tahtotilana maakunnan elinvoiman edistämiseksi.

Päijät-Hämeen kuntajohtajat linjasivat työllisyyden edistämishjelman valmistelun aloittamisesta kokouksessaan tammikuussa 2024. Valmistelusta vastaavaksi tahoksi nimettiin maakuntaliitto ja valmistelun tueksi tuli nimetä ohjausryhmä, jonka jäseniksi kutsutaan edustajat alueen työvoimaviranomaisista ja kunnista, Hyvinvointialueelta, oppilaitoksista, elinkeinoelämää edustavista järjestöistä, Päijät-Hämeen yrittäjistä, ELY-keskuksesta ja muilta ohjelman kannalta relevanteilta tahoilta. Valmis ohjelma lähetetään hyväksyttäväksi maakunnan kuntien valtuustoille joulukuussa 2024 ja tavoitteena on, että ohjelman toimeenpano voidaan aloittaa vuoden 2025 aikana.

Ohjelmaa on valmisteltu edellä mainittuja tavoitteita silmällä pitäen hyödyntäen tutkimusten ja tilastotietojen lisäksi ohjausryhmälle, Päijät-Hämeen puheenjohtajafoorumille sekä Maakunnan yhteistyöryhmälle järjestettyjen työpajojen tuotoksia.

Ohjelmaan on kirjattu työllisyyden edistämisen strategiset kärkitavoitteet vuosille 2025–2030. Ohjelman tarkoitus on toimia tiekarttana toimenpiteille, joilla vauhditetaan ja vahvistetaan alueen elinvoiman kasvua ja lisätään alueella elävien ihmisten hyvinvointia. Ohjelman toimeenpanoa seurataan ohjausryhmän toimesta vuosittain.

1. Työllisyyden toimintaympäristö Päijät-Hämeessä

Päijät-Hämeen työllisyyden toimintaympäristö vuonna 2024 on haastava mutta täynnä mahdollisuuksia. Lokakuussa 2024 alueella oli 12 480 työtöntä työnhakijaa, mikä on yli 12 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste oli 12,9 % (koko maa 10,6 %). Työttömyysaste vaihtelee kunnittain: korkein se oli Lahdessa (14,3 %) ja matalin Hollolassa ja Asikkalassa, joissa työttömyys on myös lievästi kasvanut vuoden aikana.

Koko maakuntaa leimaa korkea työttömyys ja talouden haasteet. Uusia avoimia työpaikkoja on ollut tarjolla huomattavasti vähemmän kuin aiempina vuosina, erityisesti rakentamisen sektorilla ja teknologiateollisuudessa, jossa tilaukset ovat vähentyneet merkittävästi. Korkea työttömyys ja samanaikainen työvoimapula sekä työikäisen väestön taitojen ja yritysten työvoimatarpeen yhteensovittamisen haasteet vaikuttavat alueen työmarkkinoihin. Nuorisotyöttömyys ja vieraskielisten työttömyys ovat korkealla tasolla. Vihreän siirtymän myötä työmarkkinat muuttuvat, mikä luo uusia työpaikkoja mutta edellyttää myös työssä olevien uudelleen koulutusta

Päijät-Hämeen väestökehitys on haasteellista, sillä alueen kokonaisväkiluku on jo usean vuoden peräkkäin pienentynyt alhaisen syntyvyyden ja korkean kuolleisuuden seurauksen. Toisaalta muuttoliike, erityisesti nettomaahanmuutto, on tuonut jonkin verran kasvua ja tämä on näkynyt erityisesti alueen keskuskaupunki Lahdessa, jossa väkiluku on pysynyt niukasti positiivisena maahanmuuton ansiosta. Heinola puolestaan on hyötynyt kuntien välisestä muuttoliikkeestä, jossa se oli kesäkuussa 2024 valtakunnallisesti sijalla 17.

Maakunnan tulevaisuuden kannalta tärkeää on houkutella alueelle lisää investointeja ja houkutella erityisesti vihreän siirtymän yrityksiä, jotka voivat edistää kestävästä kehitystä ja luoda uusia työpaikkoja. Alue on

olemassa olevien vahvojen yritysten lisäksi potentiaalinen sijoittumiskohde myös muun muassa kiertotalouden yritystoiminnalle.

Alueella toimii vahvoja oppilaitoksia, kuten LAB-ammattikorkeakoulu ja LUT-yliopisto, jotka tukevat kestävästä kehitystä ja innovaatioita erityisesti edellä mainituilla sekä myös esimerkiksi elintarviketeollisuuden sektoreilla. Koulutuskeskus Salpauksella on alueellinen koulutusvastuu ja se toimii tiiviissä yhteistyössä alueen yritysten sekä työvoimaviranomaisten kanssa ja pystyy tarvittaessa joustavasti vastaamaan alueen työikäisen väestön lisä- ja uudelleen kouluttamiseen yritysten työvoimatarpeita vastaavasti. Salpauksella on tärkeä rooli myös erityisesti nuorten koulutustason nostamisessa: Päijät-Hämeen työttömistä merkittävän osan muodostavat ilman perusasteen jälkeistä koulutusta olevat työttömät. Maakunnassa toimii myös muita oppilaitoksia, mm. liikuntaan ja urheiluun liittyvää koulutusta Pajulahdessa ja Vierumäellä, jossa on Haaga-Helia ammattikorkeakoulun kampus sekä Suomen Diakoniaopisto Lahdessa, joka toisen asteen oppilaitoksena toimii mm. lähihoitajien kouluttajana.

Yleisesti ottaen Päijät-Hämeen työllisyyden toimintaympäristö on tällä hetkellä monenlaisten haasteiden edessä, mutta alueella on myös potentiaalia kehittyä erityisesti sähköisen liikenteen, elintarviketeollisuuden, ohjelmistotekniikan, puutuoteteollisuuden ja materiaalitekniikan sekä kiertotalouden aloilla. Unohtaa ei voida myöskään sosiaali- ja terveysalan työllistävää vaikutusta, jonka osuus kaikista maakunnan työllisistä on noin kolmasosa. Jatkuvat investoinnit ja yhteistyö koulutuksen, elinkeinoelämän, järjestöjen ja julkisen sektorin toimijoiden välillä ovat avainasemassa maakunnan kuntien työllisyystilanteen vahvistamisessa tulevina vuosina.

1.1. Työllisyyden toimintaympäristö

[Tässä kappaleessa tehdään Päijät-Hämeen työllisyyden toimintaympäristön kuvaus mahdollisimman tuoretta tietoa sisältävin kuvin ja graafein. Tätä koskeva tietoaineisto on vielä valmisteilla.]

1.2. Työllisyyden edistämisen edellytykset

Yritysten ja organisaatioiden keskeinen rooli työllisyyden ekosysteemissä syntyy osaavan työvoiman tarpeesta. Yksilön rooli ekosysteemissä puolestaan syntyy työn tarpeesta, työllistymisestä ja mahdollisesta urakehityksestä. Työllisyyden edistäminen edellyttää ensisijaisesti työpaikkoja ja tehokasta kohtaantoa ja toissijaisesti toimivia palveluita, osaamisen edistämistä ja ylläpitoa, sopivia kannusteita sekä toimivia verkostoja työvoiman kysynnän ja tarjonnan sopivuuden, toisin sanoen tarjolla olevan työn ja työntekijöiden kohtaannon tukena.

Tarpeet työntekijöiden palkkaamiseen:

- Organisaatiot ja yritykset: Osaavan työvoiman tarve, Liiketoiminnan kehittäminen ja/tai laajentaminen, Yrittäjyyden aloittaminen tai kehittäminen
- Elinkeinotoiminta: Työvoimatarpeiden (nykyisten ja tulevien) tunnistaminen ja ennakointi sekä toiminnan aloittamisen ja kasvun tuki
- Asuminen ja elinympäristö: Työntekijöiden ja heidän perheidensä tarpeita palveleva ympäristö, muualta muuttavien kotoutumisen edistäminen
- Vapaa-aika ja osallisuus: Mahdollisuus mielekkääseen vapaa-ajan viettoon, hyvinvoinnin ja viihtyvyyden tukeminen, mahdollisuus osallistua kansalaisyhteiskunnan toimintaan

Palvelut työn ja työtä tarvitsevan tai työtä hakevan ja työn tarjonnan kohtaannon tukena:

- Työllisyyden hoidon ekosysteemi
  - o Vaikuttavat työllistymisen ja monialaisen tuen palvelut
  - o Kunnan ekosysteemissä olennaista on työllisyyden ja elinvoiman saumaton yhteistyö
  - o Uudistetaan TE-palveluilta siirtyneet työnantaja- ja yrityspalvelut yrityksille ja muille työnantajille räätälöidyiksi rekrytointipalveluiksi.
  - o Toimiva yhteistyö työllisyyden edistämässä maakunnan työvoimaviranomaisten välillä samoin kuin KELA:n, Hyvinvointialueen, valtion ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.
  - o Kansainvälinen työnhaku
- Hyvinvointialueiden tarjoamat sosiaali- ja terveyspalvelut: Avun tarve pitkittyneessä ja hankaloituneessa työttömyydessä ja vaikeassa elämäntilanteessa
  - o Työkyvyn arviointi ja sosiaalityön tarjoama tuki
  - o Kuntouttava työtoiminta
  - o Työttömän terveyspalvelut
  - o Taloudellisen tuen palvelut
- Kotoutumisen tukipalvelut: Maahanmuutosta sujuvasti osaksi työvoimaa
  - o Pitovoima: miten pidetään meille muuttaneet alueella.
  - o Koko perheen tukeminen, kun alueelle muutetaan.
- Koulutus ja osaamisen kehittäminen: Opiskelu ja osaamisen jatkuva kehittäminen
  - o Yritysten ja oppilaitosten yhteistyö
  - o Työelämän tarpeita vastaava koulutus ja koulutustarpeiden ennakointi
  - o Työllistymisen kannalta riittävien osaamistarpeiden tunnistaminen ja kehittäminen

- Jatkuva oppiminen
- Työvoimakoulutus
- Yrityspalvelut
  - Yritysten toimintaedellytysten kehittäminen: Tuki uusien yritysten perustamiseen, sijoittumiseen alueelle sekä kasvuun ja innovaatioiden kehittämiseen. Sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen alueella.

Työllisyyden edistämisen haasteena Päijät-Hämeessä on työvoiman kysynnän ja työn tarjonnan yhteensopivuus ja tähän liittyvien kohtaantohaasteiden ratkaiseminen. Kohtaantohaasteita voivat aiheuttaa samanaikaisesti ilmenevä työvoimapula, työvoiman ylitarjonta tai muut kohtaantohaasteet, joiden synty- ja juurisyyt tulisi selvittää ja ymmärtää, jotta voidaan valita oikeat ja vaikuttavat keinot haasteisiin vastaamiseen. Esimerkiksi työttömien ryhmä on hyvin heterogeeninen ja edellyttää siksi palvelujen segmentointia yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Kohtaannon parantaminen edellyttää myös tiedolla johtamista: keskeistä on tunnistaa, että olemassa oleva tieto katsoo yleensä taaksepäin ja ennakoii vain harvoin tulevaa kehitystä. Tiedolla johtaminen edellyttää ammattimaista tiedon analysointia, eikä vain tiedon kokoamista. Lisäksi jatkossa täytyy vahvemmin hyödyntää maakuntaa ja koko Suomea koskeva ennakoitietoa ja yhdistää se toiminnan suunnitteluun ja alueen kohtaannon tukemiseen.

2. Kärkitavoitteet ja toiminnan painopisteet

Maakunnan yhteisen edunvalvonnan **kärkitavoitteena on kasvun vahvistaminen**. Kasvua ei synny ilman investointeja, joiden syntymisessä riittävät taidot, kyvyt ja osaamisen omaavan työvoiman saatavuus on keskeinen resurssi. Ohjelman valmisteluun liittyvissä työpajoissa ja keskusteluissa työllisyyden edistämisen tematiikka tiivistyi kolmeen kysymykseen:

- Miten mahdollistetaan yrityksille hyvät toimintaedellytykset Päijät-Hämeessä?
- Miten oppilaitokset voivat tukea yritysten pärjäämistä ja kasvua Päijät-Hämeessä?
- Miten työllistyminen vahvistaa osallisuutta ja hyvinvointia?

Yritykset ovat keskeisessä roolissa työllisyyden edistämisessä. Ilman yrityksiä ei synny työpaikkoja. Oppilaitosten roolina on tuottaa työmarkkinoille työvoimaa ja siksi niiden on tunnistettava mitä tarpeita yrityksillä on. Työllistyminen puolestaan onnistuu parhaiten niiltä, joilla on osuva koulutus tarjolla oleviin työpaikkoihin sekä kykyä ja voimavaroja selviytyä työssäkäynnistä. Tämä edellyttää huomion kiinnittämistä maakunnan asukkaiden omaan aktiivisuuteen ja hyvinvointia vahvistaviin tekijöihin. Näiden pohjalta ohjelmalle kirkastui kolme konkreettista strategista tavoitetta, joiden avulla pyritään löytämään vastauksia edellä oleviin kysymyksiin:

1. Yrityksille pito- ja vetovoimainen Päijät-Häme
2. Osuvaa osaamista oppilaitosten ja yritysten yhteistyöllä
3. Työllisyysaste korkealle vahvistamalla asukkaiden hyvinvointia

Edellä mainittuja tavoitteita läpileikkaavat ohjenuorat ovat uusiutumiskyky, toimiva yhteistyö ja kunnianhimo.

Työllisyyden edistämiseksi asetetut tavoitteet eivät toteudu itsestään. Jokaiselta työllisyyden ekosysteemin toimijalta odotetaan **uusiutumiskykyä**: jokaisen toimijan on tahollaan mietittävä omaa roolia tavoitteiden saavuttamisessa ja mietittävä, mitä voidaan tehdä eritavoin ja paremmin kuin tähän mennessä. Yhteistyön vahvistamista tarvitaan erityisesti yritysten ja oppilaitosten välillä, mutta myös laajemmin yritysten tarpeiden tunnistamisessa ja ennakkoinnin parantamisessa. Yhteistyön vahvistaminen voi edellyttää esimerkiksi raja-aitojen madaltamista eri toimijoiden välillä ja keinona tässä voivat toimia esimerkiksi kumppanuussopimukset tai vastaavat yhteistyömuodot.

Työllisyyden edistämishjelmaa on valmisteltu yhteistyössä. Myös ohjelman tavoitteisiin pääseminen edellyttää **toimivaa yhteistyötä** ja tekemiseen tarvitaan **kunnianhimoa**. Kaikilta toimijoilta odotetaan nyt paljon: on ajateltava isosti!

2.1. Yrityksille pito- ja vetovoimainen Päijät-Häme

Päijät-Hämeessä toimii vahvoja pk-sektorin yrityksiä, joilla on pitkät perinteet ja historia alueen elinvoimatoimijoina. Yritysmuotoinen toimintaympäristö tukee jo olemassa olevien yritysten toiminnan turvaamista ja kasvua Päijät-Hämeessä. Päijät-Hämeen vetovoiman kasvattaminen puolestaan edellyttää laajaa yhteistyötä ja tehokasta toimintaa uusien yritysten houkuttelemiseksi alueelle ja maakunnassa jo toimivien yritysten toimintaedellytysten ja kasvun tukemiseksi. Yritysten tukeminen edellyttää sitä, että niiden tarpeet tunnetaan ja tiedetään mitä palveluita ja tukea, esimerkiksi toiminnan kehittämiseen tai työvoiman koulutustarpeisiin liittyen, ne oikeasti tarvitsevat.

Tarvitaan ajattelutavan muutos. Päijät-Hämeessä on osoitettu, että asioita osataan tehdä uudella tavalla. Alueen merkittävä veto- ja pitovoimatekijä ovat kasvavat korkeakoulut: LUT-yliopisto ja LAB-ammattikorkeakoulu. Tämä on myös ainoa maakunta, jossa elinkeinoyhtiö toimii maakunnallisesti ja tiiviissä yhteistyössä työllisyyden ekosysteemin eri toimijoiden kanssa.

Keskeiset tavoitteet:

1. Yrityksystävällinen ekosysteemi

Yritys- ja yrittäjäystävällinen ekosysteemi kirittää uusien yritysten perustamista alueelle. Yrityksystävällisyys tarkoittaa mm. sitä, että eri toimijat: koulutuksen järjestäjät, työvoimaviranomaiset, elinkeinoyhtiö jne. tuntevat toistensa palvelut ja osaavat tarvittaessa kertoa niistä sekä ohjata eteenpäin oikealle toimijalle. Kehitetään ja vahvistetaan edelleen

tukipalveluita, jotka edistävät yritysten perustamista, kasvua ja innovointia. Otetaan yritykset mukaan kehitystyöhön. Tuetaan yritysten verkostoitumista mm. järjestämällä verkostoitumistapahtumia, joissa uudet ja olemassa olevat yritykset voivat kohdata, ja siten löytää esimerkiksi uusia mahdollisuuksia yhteistyöhön. Kehitetään yhteistyöalustoja, joilla paikalliset yritykset voivat tehdä yhteistyötä kehitysprojekteissa sekä jakaa innovaatioita ja resursseja.

Kehitetään palveluita tukemaan alueen kasvuyrityksiä, erityisesti teknologiasektorilla ja vihreän siirtymän yrityksissä. Asetetaan tavoitteeksi myös yrittäjyyden kynnyksen madaltaminen ja byrokratian vähentäminen aloittavien yrittäjien tukemiseksi sekä pienten ja keski suurten yritysten kasvun tukeminen ja kasvuun tähtäävien yritysten määrän lisääminen.

Tärkeää on myös viestiä alueen mahdollisuuksista uusille yrittäjille ja heidän yrityksilleen. Brändätään Päijät-Häme yrityksille houkuttelevana kohteena, jossa on tarjolla yritysten tarvitsemia palveluita, kestäväää infrastruktuuria, edullisia toimitiloja sekä hyvät logistiset- ja liikenne yhteydet.

2. Saavutettavuus työllisyyden edistämisen tekijänä

Päijät-Hämeen kilpailukykyä ja työllisyysmahdollisuuksia vahvistetaan kehittämällä alueen logistiikkaa ja liikenneverkostoja. Maakunnan hyvät liikenne yhteydet, kuten sujuvat yhteydet pääkaupunkiseudulle ja tärkeille vientimarkkinoille, tarjoavat yrityksille strategisen sijainnin. Panostamalla kestävään ja toimivaan sisäiseen joukkoliikenteeseen, esimerkiksi parantamalla junayhteyksiä ja sähköisen liikenteen infrastruktuuria, voidaan tukea sekä yritysten toimintamahdollisuuksia että työntekijöiden liikkumista. Päijät-Hämeessä päivittäin pendelöivien työntekijöiden suuri määrä osoittaa liikenteen kriittisen roolin työllisyyden edistämässä.

Alueen digitaalisen saavutettavuuden kehittäminen on keskeinen osa kilpailukykyisen ja vetovoimaisen toimintaympäristön luomista. Investoimalla nopeisiin ja luotettaviin tietoliikenne yhteyksiin,

kyberturvallisiin ratkaisuihin sekä älykkäisiin toimitilaratkaisuihin, Päijät-Häme voi houkuttaa sekä kansainvälisiä yrityksiä että korkean lisäarvon työpaikkoja. Lisäksi digitaalisten palveluiden parantaminen tukee työvoiman liikkuvuutta ja hybridimallien mukaista työntekoa, mikä lisää alueen houkuttelevuutta työntekijöiden ja yritysten silmissä.

Saavutettavuus ei rajoitu vain fyysisiin ja digitaalisiin yhteyksiin, vaan ulottuu myös arjen sujuvuuteen. Koulutusmahdollisuuksien ja terveyspalveluiden saavutettavuuden parantaminen on keskeistä alueen elinvoiman vahvistamiseksi. Monipuolinen ja hyvin tavoitettavissa oleva palvelutarjonta lisää asukkaiden hyvinvointia ja houkuttelee uusia asukkaita sekä yrityksiä alueelle. Laadukas ja saavutettava koulutus luo osaavaa työvoimaa, mikä puolestaan vahvistaa alueen taloudellista kasvua ja työllisyysmahdollisuuksia.

Ohjelmatyössä seurataan ja keskustellaan työllisyyden edistämisen kannalta alueen saavutettavuuden tavoitteista ja toimista, joita maakunnassa on asetettu.

3. Sujuvoitetaan yritysten palveluprosesseja

Kehitetään Päijät-Hämeeseen sijoittuvien ja tänne sijoittumista suunnittelevien yritysten tarjolla olevia palveluja tavoilla, jotka tukevat alueen houkuttelevuutta, alueelle sijoittumista ja yritystoiminnan kasvua. Esimerkkejä mahdollisista tutkittavista kehityskohteista voisivat olla lupa- ja kaavoitusprosessien nopeuttaminen sekä yhden luukun periaate.

Nopeammat lupa- ja kaavoitusprosessit: Tavoitteena helpottaa yritysten sijoittumista nopeuttamalla rakentamiseen ja liiketoiminnan aloittamiseen liittyviä lupaprosesseja sekä lisätä kuntien välistä vuoropuhelua ja asioiden hoidon sujuvoittumista.

Yhden luukun periaate: Kehitetään palveluita kohti yhden luukun periaatetta, jossa yritykset voivat hoitaa kaikki sijoittumiseen liittyvät asiat yhdestä paikasta. Jo tällä hetkellä alueelle sijoittumista suunnitteleville

yrityksille on Ladecin kautta tarjolla maakunnallista kokonaisvaltaista ja laajamittaista neuvontaa mm. markkinoista, toimitiloista ja verkostoista. Yhden luukun periaate voidaan toteuttaa myös digitaalisena kanavana, jossa voidaan hyödyntää myös tekoälyä.

4. Investoinnit kestäväan toimintaympäristöön ja asumiseen

Maakunnan tavoitteena on kestävä uudistuminen ja alueella on jo vuosia työskennelty määrätietoisesti kestävästä kehityksestä ja vihreää kasvua edistävän toiminta- ja asuinympäristön luomisessa. Lahden valinta vuoden 2021 EU:n ympäristöpääkaupungiksi loi kaupungille vahvan brändin, jota myös alueen muiden kuntien on ollut ja on myös tulevaisuudessa mahdollista hyödyntää.

Edistetään johdonmukaisesti investointeja kestäväan toiminta- ja asuinympäristöön. Vahva rooli ekologisen kestävyuden ja vihreän siirtymän edistäjänä vahvistaa alueen pitovoimaa ja toimii parhaimmillaan vetovoimatekijänä myös uusien yritysten ja näiden työntekijöiden sijoittumiselle.

Keskeiset toimijat:

Maakunnan kunnat ja kaupungit, Lahden ja Päijät-Hämeen työvoimaviranomaiset, Päijät-Hämeen maakuntaliitto, LADEC Oy, Päijät-Hämeen Yrittäjät, alueen yrittäjät, eri viranomaiset (mm. ELY-keskus, aluehallintovirasto AVI).

2.2. Osuvaa osaamista oppilaitosten ja yritysten yhteistyöllä

Laajennetaan näkökulmaa: Tuotteistetaan oppilaitosten palvelut vastaamaan entistä paremmin yritysten ja työnantajien tarpeita. Tämä edellyttää toimintakulttuurin muokkaamista- Jatketaan yhteyksien rakentamista oppilaitosten ja yritysten välille kutsumalla entistä laaja-

alaisemmin kaikkia alueen yrityksiä mukaan oppilaitosyhteistyöhön. Kehitetään aktiivisen vuoropuhelun toimintatapoja tarpeiden tunnistamiseen ja niistä viestimiseen sekä varmistetaan, että käytössä olevat yhteistyömuodot todella vastaavat sekä oppilaitosten että yritysten tarpeisiin.

Keskeiset tavoitteet:

1. Kehitetään tehokas oppilaitos-yritys -ekosysteemi

Tarve on edelleen vahvistaa yhteyksiä alueen oppilaitosten ja yritysten välillä sen varmistamiseksi, että oppilaitosten tarjonta (koulutussisällöt, TKI-toiminta jne.) vastaa yritysten nykyisiin ja ennen kaikkea myös tulevaisuudessa näköpiirissä oleviin tarpeisiin liittyen osaavaan työvoimaan. Kootaan verkosto, jossa oppilaitokset, eri koulutuksenjärjestäjät ja yritykset voivat vaihtaa tietoa yritysten osaamistarpeista, tutkimus- ja kehitysyhteistyöstä sekä yrityksissä tarjolla olevista harjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksista. Haetaan ratkaisuja, joilla opiskelijat voivat hakea ideat opinnäytetöihinsä yrityksistä, niiden kehittämistarpeista käsin.

Kannustetaan yrityksiä aktiiviseen yhteistyöhön alueen oppilaitosten kanssa osaavan työvoiman juurruttamiseksi alueelle. Lisätään yritysten ja opiskelijoiden välisiä kohtaamisia esimerkiksi Lahti Tulevaisuuden osaajat -ohjelman avulla. Luodaan toimintamalleja, joiden kautta yrityksissä ja oppilaitoksissa toimivat eri asioista vastaavat henkilöt (esim. rekrytointi, TKI, liiketoiminnan kehittäminen) voivat kohdata, vaihtaa tietoa ja kehittää yhteistyötä. Autetaan alueen yrityksiä tunnettuuden ja työnantajaimagon kehittämisessä. Asetetaan yhteistyölle konkreettisia tavoitteita, kuten esimerkiksi alueella opiskeleville suunnattujen harjoittelu- sekä opinnäytetyöpaikkojen tarjonnan merkittävä lisääminen tai alueelle jäävien opiskelijoiden määrän kasvu.

2. Yritysten osaamistarpeisiin vastaava koulutustarjonta

Työelämän akuutteihin tarpeisiin vastataan täydentävällä koulutuksella. Näitä voidaan räätälöidä eri kokoisina ja hyvinkin erilaisiin tarpeisiin muistaen eri oppilaitosten erilainen rooli koulutusten tuottamisessa; Ammatillisella oppilaitoksella ja ammattikorkeakoululla on alueellinen koulutusvastuu, yliopiston koulutusvastuu sen sijaan on valtakunnallinen. Tutkinto-ohjelmien kehittäminen vaatii aikaa ja niillä vastataan pitkän aikavälin tarpeisiin.

Varmistetaan alueen osajatuotanto avoimella ja aktiivisella keskustelulla osajia tarvitsevien yritysten, osajia tuottavien oppilaitosten sekä alueen kuntien välillä. Kannustetaan yrityksiä hyödyntämään oppilaitosten laajaa täydentävien koulutusten tarjontaa myös nykyisen henkilökunnan osaamisen kehittämiseksi. Koulutustarpeita on tunnistettu erityisesti teknologian, vihreän siirtymän, sote- ja muiden palvelusektorien aloilta sekä työelämän monimuotoistumiseen liittyen.

3. Yrittäjyyteen kannustavat ja tukevat toimintamallit

Nuorten ja opiskelijoiden yrittäjyyskasvatukseen on olemassa toimivia malleja. NYT Yrityskylä Häme tarjoaa kaikille maakunnan kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisille Yrityskylä-oppitunteja ja oppimisympäristön osana perusopetusta. Myös esimerkiksi 4H-yhdistykset tarjoavat nuorille mahdollisuuksia kokeilla yrittäjyyttä ja kannustaa siten nuoria yrittäjyyteen. LADEC:in keskeinen tehtävä on tarjota yrittäjyysneuvontaa. Myös työvoimaviranomaiset tarjoavat yrittäjille neuvontaa ja niiden kautta voi aloittava yrittäjä lisäksi hakea taloudellista tukea (starttiraha).

LUTissa ja LABissa on yrittäjyys aiheena käytännössä integroitu kaikkiin koulutusohjelmiin samoin kuin koulutuskeskus Salpauksessa. Tämän lisäksi LUT:ssa on Lahden kampuksella oma yrittäjyyteen keskittyvä maisteriohjelma. Lahden kampuksella toimiva StartHub auttaa konkreettisesti aloittavia yrittäjiä yrittäjyyden polulle ja kampuksenopiskelijoilla on myös oma LahtiES-yrittäjyysorganisaatio.

Tuetaan startup-yritysten syntymistä kannustamalla alueen nuoria yrittäjyyteen. Opintoihin sisältyvän yrittäjyyskasvatuksen lisäksi edesautetaan nuorten omien yrittäjyysorganisaatioiden (esim. LahtiES) toimintaa sekä huolehditaan yrittäjiksi lähtevien tarvitseman käytännön tuen saamisesta (esim. StartHub).

Keskeiset toimijat:

Maakunnan kunnat ja kaupungit, Koulutuskeskus Salpaus, LAB/LUT, LADEC Oy, Teollisuusseura, Päijät-Hämeen Yrittäjät, alueen yritykset, Lahden ja Päijät-Hämeen työvoimaviranomaiset, Päijät-Hämeen liitto, Päijät-Hämeen Hyvinvointialue

2.3. Työllisyysaste korkealle vahvistamalla hyvinvointia

Päijät-Hämeen väestö vähenee ja ikääntyy keskimääräistä nopeammin. Väestön sairastavuus on keskimääräistä suurempaa: Lähes kolmasosa työikäisistä kokee itsensä työkyvyttömäksi, mikä todentuu maan suurimpana pitkäaikaistyöttömien osuutena. Väestön ongelmien monimuotoistuminen ja vaikea-asteisuus näkyvät yhä selvemmin myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Tarve ennaltaehkäiseville ja matalan kynnyksen palveluille on nykyistä tarjontaa suurempi.

Päijät-Hämeen työllisyysasteen nostamisessa keskeistä on vahvistaa työttömiksi jääville ihmisille tarjolla olevia alkuvaiheen palveluita.

Panostamalla alkuvaiheen palveluihin ja järjestelmällisellä työnhakijoiden palvelutarpeen kartoituksella varmistetaan työnhakijoiden nopeampi paluu työmarkkinoille. Näin toimimalla estetään pitkittynyt työttömyys ja yksilön hyvinvoinnin heikkeneminen. Työvoimaviranomaisten, kuntien ja hyvinvointialueen vastuulla olevien palveluiden on muodostettava kokonaisuus, jolla tähdätään työtä hakevien työllistymiseen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitämiseen ja vahvistamiseen. Työikäisten hyvinvoinnin, terveyden ja työkyvyn edistämistä tukee myös lakisääteinen monialainen työllistymisen edistämistyö sekä TYM-sopimus. TYM työssä työvoimaviranomaiset, Hyvinvointialue sekä KELA sopivat yhteisistä asiakasprosesseista monialaista tukea tarvitsevien asiakkaiden työkyvyn edistämiseksi. Yhteistoimintamallissa yhteensovitettavia palveluita ovat työvoimapalvelut sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut.

Oppilaitosten roolina yhdessä työvoimaviranomaisten, yritysten ja muiden työnantajien kanssa on varmistaa se, että työtä hakevilla on mahdollisuus päivittää ja vahvistaa taitojaan ja osaamista työelämän tarpeita vastaavaksi. Alueen ikääntyvän väestön, matalan koulutustason ja työvoimapulan haasteet voidaan ratkaista kohdistetuilla toimilla. Myös niille henkilöille, joille työllistyminen ei ole realistista tai tukitoimista huolimatta mahdollista, löytyy jatkopolku heille oikeiden palveluiden piiriin.

Keskeiset tavoitteet:

1. Kohdennetut palvelut työtä hakeville

Asetetaan tavoitteeksi ilman toisen asteen tai ammatillista koulutusta olevien työnhakijoiden osuuden pienentäminen. Tarjotaan kaikille ilman ammatillista koulutusta oleville mahdollisuus työllistymistä tukeviin opintoihin.

Suunnitellaan ja toteutetaan alueelle erityisiä toimienpiteitä tai hankkeita, jotka keskittyvät nuorten ja pitkään työttöminä olleiden työllistymisen edistämiseen (esimerkiksi hankerahoituksella). Näillä voidaan täydentää ja kehittää kuntien peruspalveluna tarjoamia työllisyyspalveluja, joihin voivat kuulua esimerkiksi henkilökohtainen työnhakuvalmennus, työpajat, nuorten ohjaamotoiminta sekä tuetut työsuhteet. Työttömien hyvinvointia tuetaan tarpeen mukaan nopealla pääsillä työkyvyn arvioinnin sekä terveyden- ja sosiaalihuollon palveluihin.

2. Nuorten ja juuri työttömiksi jääneiden työllistämisen tukeminen

Nuorten, alle 29-vuotiaiden työttömyys Päijät-Hämeessä on huolestuttavalla korkealla tasolla. Kunnat/kaupungit sekä työvoimaviranomaiset yhteistyössä oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa vastaavat siitä, että nuorille ja juuri työttömiksi jääneille taataan räätälöityjä koulutuspolkuja, oppisopimuksia, harjoittelupaikkoja ja tukityöllistämistä. Asetetaan tavoitteeksi työ- tai jatko-opiskelu- tai harjoittelupaikan löytäminen jokaiselle toiselta asteelta valmistuneelle, jolla on vaikeuksia työllistymisessä.

3. Osaamisen tunnistaminen ja täydentävä koulutus

Osana työvoimaviranomaisten palveluprosessia analysoidaan nykyisten työnhakijoiden osaaminen ja tunnistetaan täsmäkoulutustarpeet yhteistyössä alueen koulutusten järjestäjien kanssa. Tämä auttaa kohdistamaan täydennyskoulutusta ja uudelleen koulutusta vastaamaan yritysten ja työnantajien työvoimatarpeita.

4. Vieraskieliset osana työvoimaa

Alueen väestönkasvu toteutuu nyt ja myös tulevaisuudessa pääosin maahan muuttaneiden kautta. Suurin osa heistä on parhaassa työiässä. Maahan muuttaneiden työllistymistä tehostetaan oikein kohdennetuilla alkuvaiheen palveluilla (mm. monikielinen yhteiskuntaorientaatio), tehokkailla kotoutumispalveluilla sekä tunnistamalla heillä olemassa oleva

osaaminen ja hyödyntämällä sitä sekä tarjoamalla kieli- ja tarvittaessa myös ammatillista ja muuta koulutusta. Kehitetään maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista yhdessä oppilaitosten kanssa. Näillä keinoilla on mahdollista nostaa työllisyysastetta erityisesti Lahdessa, jossa on kasvava ulkomaalaistaustainen väestö.

5. Työsuhteiden joustavuuden lisääminen

Kannustetaan organisaatioita ja yrityksiä hyödyntämään täysmääräisesti joustavia työsuhdemalleja, kuten osa-aikatyö ja etätyömahdollisuudet, jotta voidaan hyödyntää myös täsmätyökykyisten potentiaalia. Työvoimaviranomaiset yhteistyössä elinvoimayhtiön, kolmannen sektorin toimijoiden ja alueen koulutustoimijoiden kanssa kannustavat yrityksiä hyödyntämään koko alueen työvoimaa. Julkiset toimijat voivat näyttää esimerkkiä täsmätyökykyisten työllistämisessä.

Keskeiset toimijat:

Lahden ja Päijät-Hämeen työvoimaviranomaiset, maakunnan kunnat ja kaupungit, Päijät-Hämeen Hyvinvointialue, LADEC Oy, KELA, International House Lahti, oppilaitokset, yritykset, paikalliset järjestöt, ELY-keskus, Work in Finland, KEHA-keskus

3. Ohjelman seuranta

Päijät-Hämeen työllisyyden edistämishjelmassa on linjattu keskeiset kärkitavoitteet työllisyyden edistämistä koskeville toimille vuosille 2025–2030. Ohjelman tavoitteiden toteutumisen seuranta on keskeinen osa ohjelman onnistumista. Seurannan vastuutahona toimii maakuntaliiton koordinoimana Työllisyyden edistämishjelman ohjausryhmä, joka koostuu alueen työvoimaviranomaisten, kuntien, Hyvinvointialueen, oppilaitosten, elinkeinoelämää edustavien järjestöjen, Päijät-Hämeen yrittäjien, ELY-keskuksen ja muiden ohjelman toimeenpanon kannalta keskeisten tahojen edustajista. Ohjausryhmän kokoonpanoa voidaan tarvittaessa täydentää uusilla jäsenillä, mikäli ohjelman edetessä ilmenee tarvetta lisäosaamiselle tai uusille näkökulmille.

Seuranta tehdään vuosittain, ja ohjausryhmä kokoontuu neljännesvuosittain arvioimaan ohjelman edistymistä. Vuosittain laaditaan raportti, jossa tarkastellaan ohjelman tavoitteiden saavuttamista ja tehdään korjaavia toimenpiteitä. Työllisyyden edistämishjelman toimeenpanon seuranta viedään vuosittain käsiteltäväksi myös maakunnan kuntien valtuustoihin.

Seurantamenetelminä käytössä ovat mm.:

- **Tilastot:** Kvantitatiiviset mittarit, kuten esimerkiksi työllisyysaste, uusien avointen työpaikkojen määrä, nuorisotyöttömyyden aleneminen, oppilaitosten sisäänottomäärien kehitys. Seurattavista mittareista sovitaan ohjausryhmässä ja niitä seurataan säännöllisesti ja verrataan asetettuihin tavoitteisiin.
- **Ohjelman toimeenpanossa mukana olevien tahojen tekemä jatkuva tiedonkeruu ja analysointi:** Ohjelman seurannassa hyödynnetään toimeenpanossa mukana olevien tahojen oman toimintansa osana tekemää tiedonkeruuta ja -tuotantoa.

- **Vuosittaiset raportit:** Ohjausryhmä laatii vuosittain raportin, jossa arvioidaan ohjelman edistymistä ja tavoitteiden saavuttamista. Raportissa esitetään myös suosituksia tarvittavista korjaavista toimenpiteistä ja uusista toimenpiteistä, joilla ohjelman vaikuttavuutta voidaan parantaa.

Eri seurantamenetelmien avulla pyritään varmistamaan, että Työllisyyden edistämishjelman tavoitteet saavutetaan ja ohjelman vaikuttavuus on mahdollisimman suuri.

Ohjelman seurantaan ei ole käytettävissä erillisiä resursseja, vaan kukin toimija osallistuu seurantaan omien resurssiensa mukaisesti.

4. Lopuksi

Tähän ohjelmaan kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet otetaan huomioon Maakuntastrategia 2050 laadinnassa keväällä 2025. Työllisyyden edistämishjelma viedään myös osaksi vuosille 2026–2029 laadittavaa maakuntaohjelmaa ja sen toimeenpanoa.

Työllisyyden edistämishjelman onnistuminen edellyttää laajaa yhteistyötä ja sitoutumista kaikilta osapuolilta. Ohjelman toimeenpanoon on saatava mukaan lisää toimijoita, erityisesti kolmannen sektorin järjestötoimijoita, joilla on merkittävä rooli maakunnan asukkaiden osallisuuden, omaehtoisen toimijuuden sekä hyvinvoinnin edistämisessä. Kolmannen sektorin järjestöillä ja säätiöillä on maakunnassa useita työllistymiseen liittyviä hankkeita, ja niillä on merkittävä oma roolinsa työllisyyden edistämisen ekosysteemissä.

Osana Työllisyyden edistämishjelman seurantaan tullaan vuosittain nostamaan esiin erityisiä onnistumisia ja uusia innovaatioita. Näihin liittyvät kriteerit mietitään kunkin tavoitevuoden alussa. Ohjelman toimeenpanosta ja onnistumisista viestitään säännöllisesti Päijät-Hämeen

liiton ja myös muiden toimeenpanossa mukana olevien tahojen viestinnässä

On tärkeää, että ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat selkeitä ja mitattavissa. Tämä mahdollistaa tavoitteiden saavuttamisen seurannan ja tarvittavien korjaavien toimenpiteiden tekemisen ajoissa. Ohjelman onnistuminen edellyttää myös jatkuvaa tiedonkeruuta ja analysointia, jotta voidaan varmistaa tavoitteiden toteutuminen ja ohjelman vaikuttavuus.

Päijät-Hämeen työllisyyden edistämishjelman visiona on "Päijät-Häme – parempaa työtä ja elämää". Tämä visio ohjaa ohjelman ja sen toimenpiteiden toteutumiseen pyritään yhteistyössä, toimintatapoja uudistaen ja kunnianhimoisesti.